

6. Khilya A., Kolosova O., Blashkova O., Hodlevska V. Use of Art Pedagogy in the Process of Adaptation of Immigrant Student to the University. *Society, Integration, Education (SIE 2021)*. 2021. Volume I. P. 259-269. URL: <https://doi.org/10.17770/sie2021vol1.6319>

7. Persons with disabilities. European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1137>

8. Sainsbury, R. (2018). Labour market participation of persons with disabilities—how can Europe close the disability employment gap?. In *The Right to Work for Persons with Disabilities* (pp. 135-154). Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.

СТАН СФОРМОВАНOSTІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОСВІТИ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Ярослава Пилипенко, асистент кафедри дошкільної освіти, аспірантка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

STATE OF FORMATION OF PEDAGOGICAL EDUCATION OF PARENTS OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Yaroslava Pylypenko, assistant of the department of preschool education, PhD student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubinsky State Pedagogical University named after (Ukraine)

Анотація. У статті розглянуто поняття педагогічної просвіти батьків, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Сформовано форми та методи взаємодії з батьками та між закладом освіти, де навчається дитина з інвалідністю. Окреслено загальну концепцію побудови програми організації педагогічної просвіти батьків дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти

Ключові слова. педагогічна просвіта батьків, діти з особливими освітніми потребами, форми співпраці

Abstract. The article examines the concept of pedagogical education of parents who raise children with special educational needs. Forms and methods of interaction with parents and between the educational institution where a child with a disability studies have been formed. The general concept of building a program for the organization of pedagogical education of parents of children with special educational needs in educational institutions is outlined

Key words. pedagogical education of parents, children with special educational needs, forms of cooperation

Сучасна освітня політика України суттєво змінила спосіб здобуття освіти дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Особливим досягненням гуманізації освіти є впровадження інклюзивної освіти в освітні заклади. Однак для того, щоб зрозуміти дані питання і визначити особливості та деталі роботи з такими дітьми, спочатку необхідно обґрунтувати та розглянути наукову інтерпретацію визначення, а саме: «діти з особливими освітніми потребами».

У «Законі України про освіту» діти з особливими освітніми потребами є «... найбільш вразливою категорією серед здобувачів освіти, які потребують особливої підтримки та уваги, тому важливо забезпечити продовження здобуття освіти такими дітьми із створенням всіх необхідних умов з наданням психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвиткових послуг незалежно від місця перебування таких учнів» [4].

У сучасних умовах прагнення суспільства змінити систему освіти та виховання дітей з ООП зазнає значних змін. Законодавство та практичний досвід показують, що впровадження інклюзивного навчання у освітній процес, де навчаються діти з ООП, це, передусім, формування суспільної уваги та поваги до різноманіття та унікальності кожного учня чи учениці, що, у свою чергу, забезпечує якість освіти для всіх дітей.

Інклюзивна освіта набуває нового значення у освітньому просторі. Серед чинників, які є важливими у навчанні дітей з ООП, вагомою є співпраця закладу освіти з батьками. Нині вчені розглядають сімейне виховання дітей з особливими освітніми потребами (ООП)

тільки через призму самої дитини, її розвиток та потреби. Таким чином, залишається невирішеним важливий аспект – емоційне благополуччя батьків, діти яких мають інвалідність.

З кожним роком потреби батьків, які виховують дітей з ООП і надання їм психокорекційної допомоги стають все більш актуальними. Науковці зазначають про необхідність залучення батьків до корекційно-виховного процесу дітей, а також розробляють технології та методи, що допомагають сім'ям виховувати дітей з ООП.

Роль сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, є значно вагомішою порівняно з родинами, які виховують дітей з нормотиповим розвитком. Водночас із традиційними функціями особлива сім'я, починає виконувати і специфічні функції, відмінні від функцій сімей, які виховують нормотипових дітей. Основною метою роботи із сім'ями в інклюзивних закладах освіти є надання батькам кваліфікованої допомоги у вихованні та розвитку дитини з ООП. З огляду на це виникає гостра потреба у проведенні науково-методичних заходів з питань педагогічної просвіти батьків.

На сьогодні існує певна система організації батьківської просвіти, як зауважує науковиця В. Телюк, це «... батьківські збори, загальношкільні батьківські конференції та зустрічі; групові і індивідуальні консультації; відкриті уроки і виховні заходи» [5, с. 225].

Під поняттям «педагогічна просвіта батьків» Л. Лук'янова пропонує розуміти «... процес ознайомлення їх із особливостями розвитку особистості дитини і способами взаємодії з нею, який побудований у контексті життєдіяльності всіх суб'єктів взаємодії у відповідності до цінностей культури [3].

Світова педагогічна спільнота доводить, якщо в родині можна відновити взаємоповагу і взаєморозуміння, тоді можна вирішити надскладні проблеми у будь-якій сфері діяльності, де навчається дитина з ООП.

Згідно наукового підходу Т. Цуркан, педагогічна освіта та просвіта батьків «... є цілеспрямованим процесом та результатом засвоєння дорослою людиною системи знань, практичних умінь та навичок, розвиток розумової діяльності та почуття, формування світогляду та пізнавальних процесів». Зазначене автором поняття визначається як цілеспрямований процес навчання та виховання у інтересах дорослого, суспільства та держави в цілому. Також визначається як суспільно-організований та нормований процес безперервної передачі наступним поколінням попереднього соціально важливого досвіду [7].

Вагомою є думка О. Кириченко. і Т. Ковганич, які вважають, що проблемне поле педагогічної освіти батьків повинно містити такі блоки: «... соціальні зміни та сімейне виховання дітей; психологічні, фізичні та освітні основи виховання дітей у сім'ї; батьки і діти: мистецтво спілкування та взаємодії; здоров'я дітей, виправлення відхилень, пропагування здорового способу життя і формування стресостійкої особистості; духовно-моральний розвиток та виховання дітей у сім'ї; відповідальне компетентнісне батьківство як умова ефективного розвитку дитини; психолого-педагогічний супровід дитини, яка потрапила у складні життєві ситуації» [2, с. 10]. Така система допоможе прищепити батькам сучасну концепцію про те, що виховання дітей – це складний і динамічний процес взаємодії між дорослими і дітьми, оволодіння специфічними методами та прийомами навчання і спілкування, позитивне ставлення до дітей і сумлінне виконання своїх обов'язків.

Обмін кращим досвідом виховання дітей у сім'ї допомагає критично осмислити педагогічну поведінку батьків. У той же час, спілкуючись з батьками, завжди треба пам'ятати про необхідність бути тактовними, стимулювати їх природне прагнення до самовдосконалення, а також культивувати і заохочувати позитивне прагнення дітей до кращої освіти [9].

Ефективність партнерства батьків та педагогів багато в чому залежить від врахування основних принципів його організації: гуманістичний характер відносин між педагогом та батьками, педагогом та дитиною, батьками та дитиною; всі учасники взаємодії розглядаються як активні суб'єкти спільної діяльності, засновані на провідних принципах демократії і творчості; максимальне врахування індивідуальних інтересів, потреб та

здібностей учасників процесу педагогічної освіти, різноманітність культурного, освітнього рівня батьків та застосування в зв'язку з цим відповідних різноманітних технологій, форм, методів та засобів роботи з батьками.

Все це дозволяє організувати навчання відповідно до різних груп питань і підвищити його актуальність в очах потенційних учасників. Головною умовою навчання батьків дітей з особливими освітніми потребами є те, щоб вони розуміли функції і зміст діяльності один одного. Щоб ці суб'єкти могли зрозуміти і представити освітні можливості один одного, вони також можуть встановити реальну взаємодію, зрозуміти і усвідомити, чому вони це роблять, і чітко представити кінцевий продукт.

При організації педагогічної просвіти повинні враховуватись певні фактори: кількість дітей в сім'ї; специфіка впливу неповної сім'ї на дитину; через високий рівень зайнятості батьків існує брак спілкування між батьками та їхніми дітьми; специфіка проявів порушень дитини з ООП.

У процесі взаємодії та партнерства вчителі повинні не тільки вказувати батькам на недоліки методів та організації сімейного виховання, а й вказувати батькам на недоліки вчителів. Цей процес повинен бути сповнений поваги і такту, а взаємна критика повинна бути обґрунтованою та конструктивною [10]. Тому ефективність організації навчання та виховання батьками дітей з особливими освітніми потребами залежить від позиції, яку вони займають у взаємодії. Якщо вони будуть розглядатися в якості суб'єкта цілісного освітнього процесу, то робота буде ефективною.

Для якісної взаємодії батьків із закладом освіти у якому навчається дитина з ООП вважаємо за необхідне застосовувати певні форми роботи, які покращать дану взаємодію. Форми організації педагогічної просвіти батьків дітей з ООП – це прийоми організації їх спільної участі та спілкування [8]. Доцільною є сукупність колективних, групових та індивідуальних форм взаємодії. Так, обговорення тієї чи іншої проблеми виховання на батьківських зборах продуктивно продовжити при індивідуальних зустрічах з батьками, на групових консультаціях.

Отже, розглянувши основні форми організації педагогічної просвіти батьків дітей з ООП, вважаємо за необхідне застосовувати як індивідуальні так і групові форми взаємодії. Серед групових форм організації педагогічної просвіти батьків дітей з ООП доречно застосовувати такі: батьківські збори, сюжетно-рольові або ділові ігри, батьківські творчі вечори, батьківські брейн-ринги, батьківські клуби, проведення відкритих занять, організація групових батьківських занять, створення спільних свят. Серед індивідуальних форми організації педагогічної просвіти батьків дітей з ООП вважаємо доречно застосовувати наступні форми роботи: індивідуальні бесіди з батьками, відвідування педагогом дитини в домашніх умовах, електронна скринька довіри, індивідуальні тематичні консультації.

Список використаних джерел

1. Декларація про права інвалідів: веб-сайт URL: https://zakon.cc/law/document/read/995_117 (дата звернення 25.03.2023).
2. Кириченко В., Ковганич Г. Партнерство закладу освіти та сім'ї. Психолог. 2019. № 8 (656), С. 4–13.
3. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні. Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2011. 24 с.
4. Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 навчальному році: Закон України про освіту від 06.09.2022 № 1/10258 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1025729-22> (дата звернення 24.03.2023)
5. Телюк В. В. Активні форми співпраці школи і батьків для підвищення якості освіти. Соціально-педагогічні умови співпраці навчального закладу з батьками як фактор підвищення якості освіти : матеріали Інтернет-семінару. Львів, 2016. С. 217–229.
6. Форми і методи педагогічної активізації батьків. За редакцією Царик Л. П. К., 2012. 64 с.

7. Цуркан Т. Г. Педагогічна освіта батьків. Педагогічний процес: теорія і практика. Київ: ЕКМО, 2014. С. 33–37.
8. Bilous, V.S., Brovchak, L.S. The role of the library in the formation of inclusive competence of future teachers: Relevance, directions, experience. University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings. 2020. (5). pp. 77–85
9. Demchenko O., Kronivets T., Pylypenko Y., Khilya A. Implementation of the European experience of social inclusion in the training of specialists of a socio-economic profile (Ukrainian context). *Society, Integration, Education (SIE 2022)*. 2022. Volume I. P. 47-56. URL: <https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6876>
10. Kolosova O., Sarancha I., Pylypenko Y., Khilya A. Tolerant Attitudes Towards Persons with Special Educational Needs as a Component of Professional Training for Teachers in Higher Education Institutions. *Society, Integration, Education (SIE 2022)*. 2022. Volume I. P. 126-135. URL: <https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6875>

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ ЯК МЕТОДУ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПРОБЛЕМАМИ

Тетяна Поліщук, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: А.В. Василюк, доктор педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

USE OF THE DIDACTIC GAME AS A TEACHING METHOD CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL PROBLEMS

Tetyana Polishchuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація: В статті презентовано аналіз організації процесу навчання в умовах інклюзивної освіти, яка передбачає формування позитивної навчальної мотивації учнів. Запропоновано доцільні шляхи використання дидактичної гри, як методу формування пізнавального інтересу.

Ключові слова: дидактична гра, методи навчання, особливі освітні потреби.

Abstract: The article presents an analysis of the organization of the learning process in the conditions of inclusive education, which involves the formation of positive educational motivation of students. Expedient ways of using a didactic game as a method of forming cognitive interest are proposed.

Keywords: didactic game, teaching methods, special educational needs.

У Концепції Нової української школи зазначено, що діти молодшого шкільного віку можуть бути природно залучені в дидактичну гру, яка формує їх культуру мислення. Це також стосується дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

У дидактичних іграх дитина спостерігає та порівнює, зіставляє й класифікує предмети за певними ознаками, проводить доступний їй аналіз і синтез, а також робить узагальнення. Важливо, що в процесі гри дитина з ООП здатна виконати стільки завдань, скільки їй зовсім не доступно у звичайній ситуації [1].

Вагомий внесок у дослідженні ефективності застосування дидактичної гри у навчанні учнів внесли Н. Бібік, А. Сорокіна, Є. Тихеева, А. Бондаренко, З. Богуславська, О. Дяченко, В. Рижук, Н. Короткова, В. Мухіна, О. Проскура, О. Савченко та ін. Зокрема, науковці вважають, що дидактична гра є продуктивним засобом розвитку дитини з ООП, корекції її мотиваційної, пізнавальної та емоційно-вольової сфер (Л. Славіна, К. Лебединська та ін.).

Освітній процес в умовах інклюзивного навчання покликаний збагачувати знання учнів з різними нозологіями, а також розвивати їх мислення, уяву та самостійність у навчанні. Тому вчителю доцільно використовувати різноманітні методи та засоби